

SAĞLIK HİZMETLERİ, SAĞLIK EKİBİ, MESLEKİ ROLLER

Dünya Sağlık Örgütü'ne göre sağlık; 'Sadece hastalık ve sakatlığın yokluğu değil; insanların fiziksel, ruhsal ve sosyal bakımdan tam bir iyilik halidir.'

Yani sağlıklı olmanın şartı, hasta ve sakat olmamak ile fiziken, ruhen ve sosyal yönden iyi olmaktır.

Hastalık ise; kişiyi rahatsız eden (rahatsızlık hissi uyandıran), normal olmayan ve bireyin kendi bedeninden kaynaklanan uyarımların olduğu bir durumdur. Sağlığın bozulmasıdır.

Sağlık Hizmetleri

- Kişilerin ve toplumların sağlığını korumak,
- Hastalandıklarında tedavilerini yapmak,
- Sakat kalanların başkalarına bağımlı olmadan yaşayabilmelerini sağlamak
- Toplumların sağlık düzeyini yükseltmek amacıyla yapılan planlı çalışmaların tümüne "Sağlık Hizmetleri" denir.

Sağlık hizmetlerinin yürütülmesi hakkında yönergenin dördüncü maddesine göre sağlık hizmetleri; "İnsan sağlığına zarar veren çeşitli etmenlerin yok edilmesi ve toplumun bu etmenlerin etkilerinden korunması, hastaların tedavi edilmesi ve bedensel ve ruhsal yetenek ve becerileri azalmış olanların iyileştirilmesi için yapılan hizmetler" şeklinde tanımlanmaktadır.

5.1.1961 tarihli ve 224 sayılı Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Hakkında Kanun'un 2. maddesine göre sağlık hizmetleri; "İnsan sağlığına zarar veren çeşitli faktörlerin yok edilmesi ve toplumun bu faktörlerin tesirinden korunması, hastaların tedavi edilmesi, bedenî ve ruhî kabiliyet ve melekeleri azalmış olanların işe alıştırılması (rehâbilitasyon) için yapılan tıbbî faaliyetler sağlık hizmetidir"

Sağlık hizmetleri, genel olarak sağlığın korunması ve hastalıkların tedavisi için yapılan çalışmaları içermektedir. "İnsanların sağlığının korunması, gerektiğinde tedavi ve esenlendirilmesi (rehabilitasyonu) için yapılan çalışmaların tümü" şeklinde tanımlanabilir.

Sağlık Bakım Sistemi

- * Toplumların politik, sosyal, ekonomik, kültürel vb. özellikleri ve imkanları doğrultusunda sağlık hizmetlerinin sunumunda planlanan topluma özgü sağlık sunum sistemine "Sağlık Bakım Sistemi" adı verilir.

Sağlık hizmetleri 3 kategoride incelenir.

- * Koruyucu sağlık hizmetleri
- * İyileştirici/tedavi edici sağlık hizmetleri
- * Rehabilitasyon hizmetleri

Koruyucu Sağlık Hizmetleri

- * Maliyeti düşüktür.
- * Etkisi yüksektir.
- * Hastalıklardan korumayı ve sağlığı yükseltmeyi hedefler.
- * Koruyucu sağlık hizmetleri iki başlıkta incelenir.
 - ✓ “kişiye yönelik koruyucu sağlık hizmetleri”
 - ✓ “çevreye yönelik koruyucu sağlık hizmetleri”
- * Kişiye yönelik koruyucu sağlık hizmetleri doğrudan bireylere yöneliktir.
 - ❖ Bağışıklama
 - ❖ Erken tanı
 - ❖ İyi beslenmenin sağlanması
 - ❖ Aile planlaması
 - ❖ Sağlık eğitimi vb.
- * Çevreye yönelik koruyucu sağlık hizmetleri ise çevresel düzenlemeleri içerir (sağlığa zararlı fiziksel ve kimyasal etkenleri yok etmek, düzeltmek ya da insanları etkilemeleri önlemek).
 - ❖ Atıkların zararsız hale getirilmesi
 - ❖ Vektörlerin kontrolü
 - ❖ Temiz su sağlanması
 - ❖ Çevre kirliliğinin önlenmesi
 - ❖ Gıda kontrolü vb.

Tedavi Edici Sağlık Hizmetleri

- * Hastalık ortaya çıktıktan sonra yapılan tanı, muayene, teşhis ve tedavi işlemlerine denir.
- * Amaç kişinin en erken tedavi, teşhis ve muayene yöntemleri ile sağlığına kavuşmasıdır.
- * Tedavi edici sağlık hizmetleri üç basamakta ele alınır.
 - ❖ Birinci basamak
 - ❖ İkinci basamak
 - ❖ Üçüncü basamak
- * Tedavi edici sağlık hizmetlerinin basamaklar halinde ele alınmasının temel nedeni; bu basamaklar arasında bir hasta sevk zincirinin gerekliliğini vurgulamaktır.
- * Birinci Basamak Tedavi Edici Sağlık Hizmetleri
 - ✓ Hastaların tedavilerinin evde ve ayakta yapıldığı, hastane yatışına gerek duyulmayan sağlık kuruluşlarıdır.
 - ✓ Koruyucu ve iyileştirici tedaviye yönelik hizmetleri kapsar.
 - ✓ Bu kuruluşlar genelde hasta yatışı olmayan yataksız hizmet veren sağlık merkezlerini içerir.
 - ✓ Sağlık ocakları, özel poliklinikler, tbc dispanserleri, ana-çocuk sağlığı ve aile planlaması merkezleri birinci basamak tedavi edici sağlık kuruluşlarına örnektir.
- * İkinci Basamak Tedavi Edici Sağlık Hizmetleri
 - ✓ Hastaların yatırılarak teşhis ve tedavi hizmetlerinin verildiği, genellikle hastanede hizmet sunumu şeklinde planlanan sağlık hizmetlerini içerir.
 - ✓ 50-100 yataklı ve 3-4 uzman hekimin çalıştığı hastaneler olabileceği gibi tam teşekküllü hastanelerde olabilir.
 - ✓ Devlet hastaneleri, bazı özel dal hastaneleri buna örnektir.
- * Üçüncü Basamak Tedavi Edici Sağlık Hizmetleri
 - ✓ Belirli bir sistem ya da hastalık üzerine sağlık hizmeti sunumunun yapıldığı, yoğun bilgi ve teknolojik ekipmanla her türlü tanı ve tedavi işleminin sağlandığı sağlık hizmetleridir.
 - ✓ Üniversite hastanelerini, eğitim araştırma hastanelerini ve bazı özel dal hastanelerini (onkoloji hastaneleri, sanatoryumlar gibi) kapsar.

Rehabilitasyon Hizmetleri

- * Rehabilitasyon sözcük anlamı olarak kaybedilen fonksiyonların yeniden kazandırılması demektir.
- * Fiziksel, psikolojik, sosyal vb. yönden bireyin daha önceden yapabildiği ancak sonradan başkalarına bağımlı olmaksızın yapamadığı durumlara yönelik olarak sunulan sağlık hizmetlerini içerir.
- * Rehabilitasyonun amacı bireyde bağımlılık yapan olgunun ortadan kaldırılması/azaltılması/iyileştirilmesi yoluyla, bireyin başkalarına bağımlılığının ortadan kaldırılması/azaltılması, yani mümkün olduğunca bağımsız yaşayabilmelerini desteklemektir.
- * Rehabilitasyon Hizmetleri ikiye ayrılır.
 - * Tıbbi Rehabilitasyon (Tıbbi Esenlendirme): Hastalık veya kaza sonrasında güçsüzleşen/yeti kaybı olan organın fizik tedavi vb. tıbbi yöntemlerle yeniden güçlendirilmesi tamamen kaybedilen organ yerine ortez-protez takılmak suretiyle organın işlevini kısmen kazandırmak türünden hizmetlerdir.
 - * Sosyal Rehabilitasyon (Sosyal Esenlendirme): Fiziki yada psikolojik engellilik/sakatlık vb durumlar nedeniyle eski işlerini yapamayanlara ya da belirli bir işte çalışamayanlara iş öğretme, iş bulma, işe uyum sağlamalarına yönelik hizmetlerdir.

EKİP

- * Literatürde ekip kavramını açıklamaya yönelik birçok tanım ortaya atılmıştır.
- * Bu tanımlar genel olarak ekip kavramının hangi disiplin için yapıldığına göre değişiklik gösterir. Bu tanımlardan bazıları şunlardır.
 - * Ortak bir amacı gerçekleştirmeye yönelmiş, yüksek nitelikli sonuçlar üreten, birlikte iyi çalışan ve bundan haz alan faal bir grup olarak tanımlanmaktadır.
 - * Ortak bir amaca ve ortak performans hedeflerine kilitlenen ve sorumlu oldukları şey konusunda ortak bir yaklaşım belirleyen, birbirlerini tamamlayan özelliklere sahip bireylerin oluşturduğu küçük bir gruptur.
 - * Önceden belirlenmiş hedeflere ulaşmak için bir araya gelmiş, birbirine bağımlı ve birlikte hareket eden, iki veya daha fazla kişinin oluşturduğu topluluktur.

Ekip tanımında üç önemli öge dikkati çekmektedir.

- * İki veya daha fazla kişinin gerekmesi
- * Ekibi oluşturan kişilerin birbirine bağımlı olması ve birlikte hareket etmesi
- * Ekibi oluşturan kişilerin belli bir amacı gerçekleştirmek üzere çalışmalarını

Ekip üyeleri,

- * sağlıklı bir bağla birbirlerine bağlılık göstermekte,
- * kendilerini yapılan görevin sonuçlarından sorumlu tutmaktadırlar.

Ekip çalışması,

- * farklı disiplinlerden gelen üyelerin,
- * aynı amaç doğrultusunda,
- * üzerlerine düşen rolleri yerine getirmesi,
- * fikir ve iş birliği yaparak çalışması esasına dayanmaktadır.

İyi bir ekip çalışmasından söz etmek için;

- * Her üyenin kendi üzerine düşen görevi/sorumluluğu yerine getirmesi
- * Ekip üyelerinin sorumluluğu ve sonuçları paylaşması
- * Tüm ekip üyelerinin hedefe ulaştıracak planlama, uygulama ve değerlendirmeyi birlikte yapması gerekir.

Ekibin Özellikleri

- * Her üye ekip içinde sorumluluğa sahip olmalıdır.
- * Üyeler arasındaki açık iletişim olmalıdır.
- * Üyeler arasında bilgi alış-verişi sağlamalıdır.
- * Üyeler birbirine güvenmelidir.
- * Üyeler eleştiriye açık olmalıdır.
- * Bir ekip lideri bulunması gerekir, lider değişebilir
- * Ekip üyeleri birbirlerini tamamlar, ancak birbirlerinin yardımcısı değildir.
- * Ortak bir dili olmalı.
- * Sorumluluk ve kararları paylaşmalı

- ❖ Sağlık kurumlarında,
 - ortak hedefleri bireye en kapsamlı ve kaliteli sağlık bakımının verilmesinde değişik sağlık meslek üyelerin bir araya geldikleri,
 - her birinin kendi görevlerini yerine getirdiği,
 - bilgi ve deneyimlerin sürekli paylaşıldığı,
 - ortak kararların alındığı ve kararların birlikte uygulandığı bir birliktir.
- ❖ Günümüzde nitelikli sağlık hizmeti sunabilmenin temel koşulları,
 - alanında uzmanlaşmış sağlık profesyonellerinin varlığı,
 - bu profesyonellerin birbirleri ile yakın işbirliği ve iletişim içinde ekip anlayışı doğrultusunda çalışmasıdır.
- ✓ Sağlık ekibi,
 - ortak hedefleri bireye kapsamlı, kaliteli, hasta gereksinimlerini dikkate alan sağlık hizmeti vermek olan,
 - iki veya daha fazla klinisyenin (hekim, hemşire, diyetisyen vb.) işbirliği içinde çalıştığı,
 - ortak kararların alındığı,
 - kaynakların ortak kullanıldığı,
 - koordinasyon ve iletişimin sağlandığı bir birlik olarak tanımlanmaktadır.
 - * Ekip,
 - kendi içinde bilgi beceri ve bakış açılarını optimize etmeyi hedefler.
 - tüm ekip üyeleri arasında karşılıklı saygı ve güven söz konusudur.
 - üyelerinin her biri kendi uzmanlık alanları doğrultusunda hizmet sunar.

Sağlık Ekibi

- * Sağlık alanında farklı meslek gruplarından oluşan, ortak amaçlı, anti-hiyerarşik bir gruptur.
- * Sağlıklı/hasta birey ve ailesi ekibin merkezinde yer alır.

Sağlık Ekibi Üyeleri

- * Ekibin bir lideri vardır ve liderin görevi, planlama, gözlem, eğitim ve değerlendirmedir.
- * Ekip üyelerinin her birinin farklı görev, yetki ve sorumlulukları vardır.

- * Ekipteki her birey için görev, yetki ve sorumluluklar tanımlanmalıdır.
- * Birbirlerinin yaptığından haberdar olmalıdır.
- * Birbirlerine güvenmeli, eleştiriye açık olmalıdırlar.
- * Ekip içinde sorumluluk ve kararlar paylaşılmalıdır.
- * Bakım için işbirliği yapmalıdırlar.

İyi Ekip Çalışması İçin Gerekenler

- * Dürüstlük (aldatmama)
- * Özerklik (tarafların bağımsızlığı, istekliliği)
- * Eşitlik (bireysel ve toplumsal adalet)
- * Yararlılık (karşılıklı zarar vermeme ve yarar sağlama)
- * Saygı

Rol ve Sorumluluk Kavramı

Rol: toplumda belirli özelliklere sahip bir grubun bireylerini etiketleme/etiketlendirme yollarından biri olarak açıklanabilir.

Mesleki Rol: meslek / disiplin üyesinden pozisyonuna uygun tür ya da modelde beklenen davranışların tümü

Sorumluluk: Belli bir amacın gerçekleştirilmesi doğrultusunda yapılması zorunlu olan işlerin yapılmasını sağlamak için verilmiş olan yetkilerin kullanılma zorunluluğudur.

Yaşlı Bakım Elemanının Sağlık Bakım Sistemindeki Rolü

Yaşlı Bakım Teknikeri Kimdir?

- Yaşlı bireyin yaşlanma ile ortaya çıkan fiziksel, ruhsal ve sosyal yetersizliklerinin azaltılmasına katkı sağlamak amacıyla tıbbi ve sosyal bakım hizmeti veren kişidir.

Yaşlı bakım Teknikerlerinin Rollerini

- Uygulayıcı/Bakım verici rol
- Eğitici rol
- Yardım edici rol

- Araştırıcı rol
- Profesyonel rol

Yaşlı Bakım Elemanının Sağlık Bakım Sistemindeki Görev ve Sorumlulukları

- * Yaşlı bireylere beslenme, genel vücut temizliği, hareket, uygun yatış pozisyonu vb. temel gereksinimlerini karşılayacak bakım hizmetinin planlanması ve uygulanması.
- * Hekim tarafından planlanan tedavisini içeren pansuman, bazı ilaç uygulamaları, yara bakımı, sonda bakımı vb. tıbbi girişimlerin uygulanması.
- * Yaşlının kan basıncı, ateş, nabız, solunum gibi günlük sağlık göstergelerinin kontrolü.
- * Yaşlı bireylere acil durumlarda ilk yardım uygulamalarının yapılması.
- * Yaşlı bireylerin sosyal yönden desteklenmeleri ve özgüvenlerini kazanmaları için uğraş terapi programlarının devamlılığının sağlanması.
- * Sosyal ve fiziksel rehabilitasyona gereksinimi olan yaşlılara planlanan programların uygulanması ve devamlılığının sağlanması.
- * Yaşlı bireylerin birbirleriyle ve toplumla olan iletişimlerinin artırılmasına yardım.
- * Sosyal ve ekonomik yoksunluk içinde bulunan yaşlılara rehberlik ve danışmanlık hizmeti sunulması.
- * Ekip yeleri arasında iletişim ve koordinasyonun sağlanması vb.

Mesleğin Gerektirdiği zellikler

- * Yaşlı insanlara hizmet etmeyi seven ve onlarla birlikte olmaktan hoşlanan,
- * İnsan sağlığı ve biyolojiye ilgili,
- * Yaşlı ve yakınları ile empati kurabilen ve onların duygu ve düşüncelerini anlayabilen,
- * Sevecen, hoşgrl, sabırlı, güler yüzlü,
- * Bir işi planlayabilen ve uygulamaya koyabilen, coşkulu, dikkatli ve işine zen gösteren
- * Sorumluluk sahibi
- * İşbirliğine ve kişisel gelişime açık
- * Ruhsal ve fiziksel rahatsızlığı olmayan vb.